

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему Балтійсько-чорноморське співробітництво: поглиблення економічних зв'язків між країнами

Виконав

студент 6 курсу, групи ГФ-213м
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Мигловець Н.О.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Сарнацький О.П.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Захарова С.Г.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 112 с., 8 рис., 7 табл., 10 формул, 60 джерел, 3 додатки.

Мета роботи – виявлення перспективних напрямів розвитку зовнішньоекономічних відносин України з країнами Балто-Чорноморського регіону та розробка шляхів поглиблення співробітництва між країнами.

Об'єкт дослідження – процеси співробітництва в умовах глобалізаційних процесів.

Предмет дослідження – напрями Балтійсько-Чорноморського співробітництва між країнами та розробка практичних рекомендацій щодо співпраці для України.

Методи дослідження – системний, наукового пізнання, синтезу, порівняльного аналізу, економіко-статистичний, абстрактний, графічний і табличний.

Анотація. У магістерській роботі розглянуто теоретико-методологічні засади співробітництва між країнами, наведено характерні особливості співробітництва між країнами Балтійсько-Чорноморського регіону (БЧР), виявлено переваги та загрози поновлення Балтійсько-Чорноморського співробітництва в умовах глобалізації, проаналізовано зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами БЧР, обґрунтовано необхідність інтеграції України в Балтійсько-Чорноморське співробітництво, визначено стратегічні напрям економічних зв'язків України в БЧР та розроблено рекомендації щодо поглиблення зв'язків між країнами.

БАЛТІЙСЬКО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ РЕГІОН, СПІВРОБІТНИЦТВО,
ІНТЕГРАЦІЙНЕ ОБ'ЄДНАННЯ, ІНТЕРМАРІУМ, МІЖМОР'Я.
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ

Аннотация. В магистерской работе рассмотрены теоретико-методологические основы сотрудничества между странами, приведены характерные особенности сотрудничества между странами Балтийско-Черноморского региона (БЧР), выявлены преимущества и угрозы обновления Балтийско-Черноморского сотрудничества в условиях глобализации, проанализированы внешнеэкономические связи Украины со странами БЧР, обоснована необходимость интеграции Украины в Балтийско-Черноморское сотрудничество, определены стратегические направление экономических связей Украины в БЧР и разработаны рекомендации по углублению связей между странами.

БАЛТИЙСКО-ЧЕРНОМОРСКИЙ РЕГИОН, СОТРУДНИЧЕСТВО, ИНТЕГРАЦИОННОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ, ИНТЕРМАРИУМ, МЕЖДУМОРЬЕ. ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИЕ СВЯЗИ

Abstract. Master thesis considers the theoretical and methodological principles of cooperation between the countries. The characteristic features of cooperation between the countries of the Baltic-Black Sea region are described, the advantages and threats of Baltic-Black Sea cooperation renewal in the conditions of globalization are revealed, foreign economic relations of Ukraine with the countries of the Black Sea region are analyzed, the necessity of Ukraine's integration into the Baltic-Black Sea cooperation is grounded, the strategic direction of economic ties of Ukraine in the BBSR is determined and recommendations on intensification of ties between countries are developed.

BALTIC-BLACK SEA REGION, COOPERATION, INTEGRATION ASSOCIATION, INTERMARIUM, MIĘDZYMORZE, FOREIGN ECONOMIC RELATIONS

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну дипломну магістерську роботу.....	2
Реферат.....	4
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....	8
Вступ.....	9
1 ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ КРАЇНАМИ БАЛТІЙСЬКО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ.....	12
1.1 Теоретико-методологічні засади співробітництва між країнами.....	12
1.2 Еволюція Балтійсько-Чорноморського співробітництва.....	19
1.3 Необхідність поновлення Балтійсько-Чорноморського співробітництва в умовах глобалізації.....	29
2 АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ БЧР.....	37
2.1 Особливості зовнішньоекономічних стосунків України з Польщею.....	37
2.2 Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами Балтики (Латвія, Литва, Естонія).....	46
2.3 Характерні риси зовнішньоекономічного співробітництва України з Туреччиною.....	59
3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В БАЛТІЙСЬКО- ЧОРНОМОРСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО.....	69
3.1 Стратегічні напрями економічних зв'язків України в БЧР.....	69
3.2 Перспективи та прогнози подальшого Балтійсько-Чорноморського співробітництва.....	75
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	83
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	83
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	85
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці.....	87

4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	94
4.5 Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях.....	96
Висновки.....	101
Перелік джерел посилань.....	103
Додаток А Порівняльна характеристика між територіального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва.....	110
Додаток Б Торгівля товарами між Україною та Латвією, Литвою і Естонією..	111
Додаток В Торгівля послугами між Україною та Латвією, Литвою і Естонією.....	112

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Левик Б. Концепція Балто-Чорноморського союзу і пострадянський простір. *Історія*. 2014. № 5 (131). С. 80–84.
2. Oleksiy Volovych. The Baltic-Black Sea Union: Prospects of Realization // Borysfen Intel. URL: <http://bintel.com.ua/en/article/volodich-balto> (дата звернення 06.06.2018).
3. Bohdan Hawrylyshyn. From East-West to North-South: Moscow's Actions in Ukraine. Reignite Talk of a Baltic-Black Sea Union. // Institute for Economic Research and Policy Consulting. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/WP/2000/WP_eng.pdf (дата звернення 08.06.2018).
4. Andreas Umland How to Solve Ukraine's Security Dilemma. The Case for a New Security Pact between the Baltic and Black Seas // Atlantic Council. URL: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/how-to-solve-ukraine-s-security-dilemma> (дата звернення 08.06.2018).
5. Генрих Тенди Мечта о Балто-Черноморском Союзе. Найдется ли место Украине? // MigNews. URL: <http://mignews.com.ua/avtor/blogs/8548233.html> (дата звернення 10.06.2018).
6. Piotr Kular Międzymorze – Utopia czy alternatywa // Bramaby. URL: <http://bramaby.com/pl/blog/intermarium/3731.html> (дата звернення 10.06.2018).
7. Цыганков П.А. Международные отношения: учебн. пособ. Москва, Новая школа, 1996. 320 с.
8. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / ред. рада Л.В. Губерський (гол.) та ін., Київ, Знання України, 2004. Т. 2. 760 с.
9. Мунтян М.А. Основы теории международных отношений: учебн. пособ. Москва, 2007. 270 с.
10. Мальський М.З., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин: навч. посібн. Київ, Знання, 2007. 461 с.

11. Козак Ю. Г., Притула Н. В., Єрмакова О. А. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність: Підприємство-Регіон: монографія / за ред. Козака Ю.Г. Київ, Центр учбов. літ. 2016. 240 с.
12. Ю. С. Рогозян міжрегіональне співробітництво як форма економічної інтеграції: закордонний досвід. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 10 (1). С. 122–126
13. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 р. із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 4 вересня 2018 року N 2515-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-154> (дата звернення 27.06.2018).
14. Шуба М. В. Транскордонне співробітництво: «Think global, act local». *Бізнес Інформ*. 2014. №. 9. С. 21–25.
15. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво: посібн. Київ, Крамар, 2011, 259 с.
16. Шлях із варяг у греки // Вікіпедія вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Шлях_із_варягів_у_греки (дата звернення 01.07.2018).
17. Велике Князівство Литовське // Вікіпедія вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Велике_князівство_Литовське (дата звернення 01.07.2018).
18. Річ Посполита // Вікіпедія вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Річ_Посполита (дата звернення 01.07.2018).
19. Ю. Липа Всеукраїнська трилогія. Том 2. Чорноморська доктрина; Чорноморський простір (атлас); Розподіл Росії. Київ, 2007. 392 с.
20. Шпак Д.Р. Балто-Чорноморське співробітництво як прогресивний напрямок інтеграційної політики України. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 07/2003. Вип.9. С.168–177.
21. Спільнота демократичного вибору: нові можливості й перспективи // Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/januar2009/4.htm> (дата звернення 02.07.2018).

22. IV Форум Балтійсько-Чорноморського співробітництва // Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2917/> (дата звернення 02.07.2018).
23. Рудницька У. Перспективи Балтійсько-Чорноморської регіональної співпраці в умовах україно-російського конфлікту. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2015. Випуск 1/2 (25/26). С. 96–100.
24. Балто-Чорноморський союз як альтернатива західному вектору // Інформаційне агентство «Вголос». URL: http://www.vgolos.ua/articles/baltochornomorskyu_soyuz_yak_alternatyva_shidnoza_hidnomu_vektoru_142465.html (дата звернення 28.06.2018).
25. Меморандум учасників 4-го Балтійсько-Чорноморського форуму «Через діалог к доверию и миру» (23 февраля 2018 года, Киев). Киев, 2018, 2 с.
26. Климова С.О., Губанова Н.Н. Створення Балто-Чорноморського союзу як зміцнення економічної і політичної платформи України. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Економічні науки. 2016. № 28 (1200). С. 41–44.
27. Резолюція II конференції групи сприяння розбудові Адріатично-Балто-Чорноморського Союзу (Інтермаріуму) // Interregnum. URL: <https://interregnum-intermarium.tumblr.com/post/160549203899/p-e-z-o-l-yu-c-i-y-i-i-konferencii-grupi-spriyannya> (дата звернення 03.07.2018).
28. Дриль О.І. Стратегічні напрями розвитку транскордонного співробітництва Україна-Польща. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Логістика*. 2014. № 811. С. 110–119.
29. Стрільчук Л.В. Польща – Україна: шлях від добросусідства до стратегічного партнерства (кінець XX – початок XXI століття). *Гілея: науковий вісник*. Вип. 85. С. 43–48.
30. Кондратюк К. Українсько-польське транскордонне співробітництво (1992–2010). *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2012. Вип. 5. С. 240–249.

31. Кицюк І. В., Шопік І.М. Розвиток інвестиційного співробітництва між Україною та Республікою Польща в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 25 (1). С. 20-24.
32. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС. Архів // Державна служба статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/zd/ztt_ES/ztt_ES_u/arh_ztt_ES_u.html (дата звернення 08.08.2018).
33. Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС. Архів // Державна служба статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/zd/ztp_ES/ztp_ES_u/arh_ztp_ES_u.html (дата звернення 08.08.2018).
34. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за січень-серпень 2018 року / Державна служба статистики України, Київ. 2018.
35. Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг) у І півріччі 2018 р. / Державна служба статистики України, Київ. 2018.
36. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України/з України: за країнами світу; країнами ЄС; видами економічної діяльності; по регіонах (2010-2017) / Державна служба статистики України, Київ. 2018.
37. Українсько-польське торговельно-економічне співробітництво (інформаційно-аналітична довідка). / Міністерство Закордонних Справ України. Київ.
38. Стан торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва // Посольство України в Литовській Республіці. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/trade/trade-and-investment> (дата звернення 25.09.2018).
39. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Естонією // Посольство України в Естонській Республіці. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ee/trade> (дата звернення 25.09.2018).

40. Інвестиційне співробітництво України та Латвії (2004-2008) // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Державна підтримка українського експорту. URL: http://ukrexport.gov.ua/ukr/analiz_inv_spivirobnictva/UKR/1861.html (дата звернення 16.09.2018).
41. Стан та перспективи українсько-турецьких відносин. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/472/> (дата звернення 15.09.2018).
42. В Анкарі завершилося 11-е засідання українсько-турецької комісії з торговельно-економічного співробітництва // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/v-ankari-zavershilosya-11-e-zasidannya-ukrayinsko-tureckoyi-komisiyi-z-torgovelnno-ekonomichnogo-spivrobitnictva> (дата звернення 16.09.2018)
43. Співробітництво між Україною та Туреччиною у різних галузях // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Державна підтримка українського експорту. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_econ_vidn/tur/6417.html (дата звернення 16.09.2018).
44. Аудит зовнішньої політики: Україна-Туреччина // ГЛАВКОМ. URL: <https://glavcom.ua/publications/334345-audit-zovnishnoji-politiki-ukrajina-turechchina.html> (дата звернення 17.09.2018).
45. Рабошук А., Шиманська К. Стан і перспективи зовнішньої торгівлі між Республікою Польща та Україною. *Zeszyt Naukowy*. 2016. № 47. С. 254–268.
46. Foreign Policy Strategy Of Ukraine // Institute for Social and Economic Research. URL: <http://iser.org.ua/en/strategiia-zovnishnoyi-politiki-u-stani-viini> (дата звернення 30.10.2018).
47. A 2020 Vision for the Black Sea Region / Commission on the Black Sea. Gütersloh, Germany. May, 2010. 70 p.
48. Форум у ТПП України: Литва знову в пріоритеті українського бізнесу // Торгово-промислова палата України. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/ucci->

news/forum-v-tpp-ukrayini-litva-znovu-v-prioriteti-ukrayinskogo-biznesu (дата звернення 12.11.2018)

49. Двосторонні латвійсько-українські відносини // Посольство Латвійської Республіки в Україні. URL: <https://www.mfa.gov.lv/ua/ukraine/dvostoronni-latviysko-ukrayinski-vidnosini> (дата звернення 12.11.2018).

50. Україна зацікавлена у співробітництві з Естонією у сфері рибного господарства, тваринництва та розвитку сільських територій // Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/node/20125> (дата звернення 13.11.2018).

51. Туряниця І.А. Україна і Литва в системі координат Балто-Чорноморського співробітництва. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*. 2011. вип. 27. С. 207–215.

52. Tarja Halonen The future we want for the Baltic Sea region. *BALTIC RIM ECONOMIES*. 2016. № 6. Р. 5.

53. Adriatic – Baltic – Black Sea. Visions of Cooperation – the debate in Riga // Economic Forum. URL: <http://www.forum-ekonomiczne.pl/adriatic-baltic-black-sea-visions-of-cooperation-the-debate-in-riga/?lang=en> (дата звернення 30.10.18).

54. Мартинюк В. Балто-Чорноморський Союз: проблеми сьогодення та перспективи розвитку. *INTERMARUM: історія, політика, культура*. 2015. Вип. 2. С. 130-142

55. Мигловець Н.О. Балтійсько-Чорноморське співробітництво як альтернативний інтеграційний напрям для України. *Держава та регіони*. 2018

56. Балто-Чорноморська альтернатива може стати реальністю для України до 2030 року – Михальчишин // Інформаційне агентство «Вголос». URL: http://vgolos.com.ua/news/balto-chornomorska-alternatyva-mozhe-staty-realnistyu-dlya-ukrayiny-do-2030-roku-myhalchyshyn_214245.html (дата звернення 01.11.2018).

57. Міжмор'я – альтернатива Євросоюзу і Євразійському союзу: переваги і перешкоди // Народний оглядач. URL: <https://www.ar25.org/article/mizhmorya->

alternatyva-yevrosoyuzu-i-yevraziyskomu-soyuzu-perevagy-i-pereshkody.html (дата звернення 03.11.2018).

58. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги. ДБН 1.1-7:2016 / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Київ, 2017. 41 с.

59. Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою ДСТУ Б В.1.1-36:2016 / Мінрегіонбуд України, Київ, 2016. 61 с.

60. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник, Київ, Знання, 2010. 487 с.